

POEZIA ESENȚELOR RARE

Ultima carte de versuri* semnată de Arthur Porumboiu la Editura constănțeană Ex Ponto (2008) se numește *Poeme optimiste din vremea Ciumei Roșii*, titlu ce pare să parafrazeze, fie și doar datorită memoriei involuntare, pe cel de *Poeme vesele și triste de prin cârciumi comuniste* al regretatului Ion Chichere.

Arthur Porumboiu este printre puținii poeți care n-au mușcat din momeala experiențelor lirice optzeciste, străduindu-se din răspuțeri să mențină scrisul poetic într-un areal al purității și al demnității lirice tradițional(ist)e. Și în volumul de față, poetul își observă și-si comentează dualitatea ființei poetice polarizabile între grandios, cosmic, intemperie dezlănțuită, durabilitate, pe de o parte și vulnerabil, delicat, efemer, roural, pe de altă parte. Continuă să se plângă de ingratitudea lumii și a firii agresive și imploră un strop de înțelegere protectoare pentru el și pentru poezia lui. E vizibilă și în acest volum pendularea între încrederea nețărnută în opera care se impune ca un scut inexpugnabil între el și moarte, și

îndoielile care-i dau târcoale în clipele atroce de frig existențial. Senzația reconfortantă de zbor și de hălăduire dezinvoltă în astral alternează cu cea de prăbușire și de cantonare în terestritatea cenușului cotidian asfixiant. Poetului îi repugnă entuziasmul de comandă (sintagmă care în vremea comunismului de paradă l-a costat câteva luni de detenție), umilirea omului de către o societate care-si întoarce fața de la el când bietul ins se așteaptă cel mai puțin. Această desconsiderare ori marginalizare concertată a poetului are, însă, cel mai adesea, efectul contrar: îl mobilizează în înverșunarea de a escalada întunericul molestator (*Eu îmi caut bucuria*).

Poetului de stirpe și de clocot macedonskian îi repugnă ura viscerală, revărsările de instinctualitate primară, strivirea spiritului însetat de esențe, injustițiile de orice natură, samavolnicia, carceralitatea, suficiența, dezabuzarea și altele, opunându-le neîncetat dragostea înnobilitoare, celestul imaculat, libertatea necondiționată, trăirea în puritate aurorală, curajul civic, asumarea luptei într-o desăvârșirea creatoare a destinului, acceptarea bărbătească a provocărilor timpului, alertețea „flăcării sociale”, lucrarea neodihnită a sufletului și a tuturor simțurilor. De aici decurge firesc neîntrerupta laudă adusă

* Arthur Porumboiu, *Poeme optimiste din vremea Ciumei Roșii*, Constanța, Editura „Ex Ponto”, 2008.

miracolelor firii: împlinirea cromatică a sevelor în petalele roșii de trandafir ori în boabele albastre de strugure, puterii de a se bucura în fiecare zi ca de-o izbândă destinală convertibilă într-un nou poem ocrotitor, fertilității ploii, reiterării ritualice a luminii roditoare, zâmbetului cald și liniștitor al iubitei ș.a.m.d.

Nu lipsesc din dialectica discursului poetic nici momentele de dezolare și amărăciune culminând cu adevărate spaime apocaliptice: „Fierbe lumina pe caldarâmuri. / Sufletul se-năbușă / ca-ntr-o cămașă de forță, / Sunetul se sinucide-n pasta de bitum, / iar peste buze-mi tatuează o torță. / Cerul - ca un jet de petrol - arde, / și pământul cu-nfricoșată nepăsare / îmi smulge, ale speranței noi stindarde, / și-mi ară obraji cu bulgări de sare!” (*Canicula*). Răul există sub cele mai neașteptate și mai diverse întrupări, prilej pentru poet să se întrebe dacă arderea lui pe rugul poeziei mai poate preveni sau ameliora ceva în ordinea socială sau naturală și înclină să-i confere un rol pozitiv acestei mistuirii: „Mă consum ca un radiator -/ Căldura mea cine-o primește ?/ Moartea nu!/ Poate semenul aflat / sub luciul neiertător al singurătății, / poate iubita părăsită / sub negura moale și umedă / ca drumul unui limacs;/ poate luptătorul ce-și privește / scutul ciuruit, / ori pomul ce se uită la mine / implorând dezlegare de rod. // O, dacă arderea mea / i-ajută numai o clipă, / lupta trebuie continuată / chiar de voi plăti / cu propria-mi viață.” (*O, dacă arderea mea*). Pe acest fond de deziluzii și de speranță, va conveni în forul lui interior să se confrunte cu nedreptatea, cu liberul arbitru, cu ucigașul fără simbrerie, cu ura socială, cu indiferența semenilor, cu întunericul roșu, cu alienarea depersonalizatoare, cu violența de orice natură, cu, pe scurt, tot ceea ce atentează la echilibrul uman sau cosmic. Motivul soldatului sau al „luptătorului îndârjit” e unul obsesiv în volumul de față (v. *Poetul și patria, Un soldat, Cu lamentații, Crinul astral* etc.).

Experiența carcerală din tinerețe continuă să-i terorizeze memoria cu puhoiul ei coșmarec, chiar dacă de atunci s-au scurs circa patru decenii (v. *Viața în celula numărul șapte, Poemul spațiul închis, Întoarcerea aceea, Septembrie ș.a.*). Există în aceste poeme o veșnică stare de pândă și de angoasă metafizică oraculară ca nimeni să nu se mai poată sustrage lucrării timpului hămesit: „Suntem uneltele-i orbe / prinse-n veninosul sorb, / sau simple fructe pe obosite tarabe /vegheate de-un orb? // Ce vrea nisipul cu noi?/ In valea aspră ne varsă Luna, / ori, ca pe stridiile moi, / graba cetății ne-nghite întruna? / Lucrare dușmănoasă, aspră / ca indolența nisipului orb; / ne sunt smulse rădăcinile clare / și oamenii, unii pe alții se sorb!” (*Necunoscuta lucrare*). Niciun refugiu nu mai este posibil din fața răului universal, a călăului, a vânătorului, a paingului cu înțepătură mortală și cu plasă necruțătoare. Poetul e captivul Banalității (*Din realitate*). Foarte încrezător, de regulă, în poezia sa care-i poate deveni pavază împotriva morții, poetul are frecvent și momente de îndoială, de resemnare, de recunoaștere a vulnerabilității ființei umane și de capitulare în fața propriei condiții. Sentimentul erorii glisează, nu altfel decât viermele-n măruș rumen, în sufletul poetului care cu greu încearcă să se debaraseze de el (*Rugă, Un aparat*), fiind

aproape convins de faptul că: „Cu o garoafă / nu poți sparge / rezistența de beton / a Noptii” (*Inscriptie*).

În momentele sale faste, poetul se crede nemuritor sau măcar capabil să țină, prin cuvinte, moartea la distanță, obținând o păsuire din partea ei: „Moarte, nu veni ! Nu te chem. / Eu, în clipa de-acum, / mă zidesc definitiv în poem, / și sînt :Lumină și Drum” (*Lăsați-mi zorii*). Sau: „orgoliul meu poate să nască din cuvinte, / un templu-n care moartea n-are voie să intre!” (*Autoportret*).

Meditațiile pe tema poetului, deopotrivă vateș și artfex, constituie una din constantele scrisului lui Arthur Porumboiu: „Poetul nu-i un prinț fericit, / ci muncitorul care dislocă piatra, / și-o duce la temelie zidirii;/ un muncitor simplu, / plătindu-și bucată de pâine / cu propria-i viață;/ dacă lumina ei nu se vede / chiar a doua zi, / ea totuși există cum o undă de soare / în plantă” (*Despre viața poetului*). În aceeași ordine de idei, poetul își glorifică rădăcinile, munții săi albaștri unde a învățat „venirea aprigă a miresmei” (*Confesiune*). Comuniunea cu firea în ceea ce are ea mai rural-auroral este o altă constantă a liricii acestui poet care simte nevoia să fie ocrotit și să ocrotească la rândul-i: „Obligația mea e să apăr / frăgezimea emoției / și puritatea Trandafirului -/ care numai prin jertfa sa / există. // Iar dacă pânza străvezie a miresmei / trece și prin sângele meu, / gădesc că-i lucru divin / și apăr!// Obligația mea e / să mă apăr pe mine: fiindu-mi izvorul / și cel ce bea.” (*Să apăr!*) Puritatea și cantonarea în fragilitatea vegetalului ajuns la zenitul miraculos al ecloziunii sale florale generează clipe faustice de comuniune cu întreaga fire: „Floarea Viei nu îngăduie / moartea!” (*Când înflorește*).

Uneori pe poet îl încearcă nostalgiile unei tinereți boeme ce-și era suficientă sieși (*Autoportret de tinerețe, Cântă-mi tu, vântule*), însă refugiul acesta e pasager, chiar fulgurant, întrucât o natură austeră, hieratică, atinsă de aripa rece a tehnologiei industriale expansioniste pare să-l acapareze pe poet cu gerul ei existențial dezolant și ineluctabil (*Stare, Nume, Parabolă*). Credința a rămas în urmă, aninată de icoanele copilăriei. Îndepărtarea de Dumnezeu potentează acut starea de singurătate și de noapte ineluctabilă care vulnerabilizează sufletul („Ah! Tu Noapte, Noapte crudă”. *Țipătul sânelui*). Memoria supurează agasant. Obsesia nedreptăților ce i s-au făcut poetului de către o societate ingrată sau de un destin saturnian nu-i dă în niciun chip pace (*Noaptea și-a întins straturile, Ninsoare* etc.) Momentele de calm și de împăcare, ca și de orgolioasă conștiință a datoriei împlinite în condiții mașteră și în vremuri ostile creației, nu întârzie nici ele să-și facă simțită prezența și să se insinueze bărbătește în discurs: „Nu plângând mă voi reîntoarce / în munții mei;/ nu sentimentele zdrențuite / vor întinde mâini cerșetoare, / deși pe fața mea timpul și-a scris tatuajele / și flacăra pâlpaie calm; / întreg și pur, / înarmat cu credința / că grăul a fost ajutat și de mine, / că floarea și-a desăvârșit, în minuscula-i cupă, / firul de parfum, / și prin înțelegerea mea; / altfel munții și-ar închide porțile, / și eu aș fi ca un prinț fără patrie.” (*Nu plângând*). Pe acest fundal de acalmie provizorie, poetul își acceptă până la capăt „meseria de a trăi” Cum ar spune italianul Pavese, moartea rimând cu o plonjare în lumina

dureroasă. Chinul neștiut creației este admirabil și olimpien sugerat printr-un vers interogativ admirabil: „Ați auzit Trandafirul cum își fabrică mireasma?” (*Discuție liberă*). În altă parte, poetul se identifică virtual cu această floare miraculoasă întru decantarea și jumelarea sevei cu lumina: „M-aș vrea un trandafir obsedat de propriu-i parfum:” (*Eu am fost ales*). Numeroase sunt piesele lirice în care poetul, nu fără un anume narcisism, reflectează diferențiator asupra propriei deveniri: el este cel *ales* să ajungă în Valea Transparenței rimând cu o Golgotă a creației, suflet de excepție catalizatoare de esențe rare, ființa care a depășit și a explorat liric vârsta entuziasmului romantic juvenil, flacăra veșnică înfruntând spațiul și timpul ș.a.m.d. Uneori autoportretul este proiectat în viitor cu același orgoliu protector care-i anihilează dușmanii neputincioși în a-l contesta la nesfârșit împrôscându-i puritatea cu otrava invidiei: „Eu voi rămâne ceea ce am fost: / o flacăra intensă, / care nu și-a căutat adăpost / dincolo de câmpul de luptă; / laser ce arde / mâinile celor ce-ar pune / sârmă ghimpată în jurul / sufletelor noastre; / celor ce-aduc veninul / și-l varsă-n venele inocenților; / Celor ce maculează Cuvântul -/ la simpla atingere!” (*Eu voi rămâne*).

Deși foarte parcimonios și discret în privința liricii de dragoste, Arthur Porumboiu rămâne în același spațiu al purității panteiste, împrumutând parcă tonul psalmic și combustia estetică din *Cântarea Cântărilor*, ca în acest poem tulburător: „Poate vii din Galaad, și-aduci pe mâini / mireasma densă a măslinului; (Tu ai fost acolo când / parfumatele uleiuri / îmbălsămau zorii): / Purpuriul buzelor tale l-ai aprins / în ziua de jertfă a Mielului, //și nașterea ta a fost / într-o peșteră de aloe și miere. / Farmecul tău e ca lumina: / niciodată nu-și pierde conturul.” (*Cântec de taină*). Sau: „Pur / ca desfacerea-n lumină / se-arată mersul tău. / Asemenea triburilor vechi, / ce se-nchinău focului, / mă rog ție în noapte: / nu mă lăsa Singurătății!” (*Mă rog*).

Prezența iubitei dă deopotrivă un sens major existenței poetului și creației sale, în măsura în care cele două categorii pot fi imaginate separat. Iubirea este pentru poet singurul punct de sprijin, ilustrativ fiind în acest sens poemul *Neliniștea născându-și imaginile*, scris în tonalitate și ritm baladesc barbian. Dragostea ține, așa cum observăm și în altă parte, moartea la distanță. Absența, fie și temporară, a iubitei îl pustiește pe poet și-l face vulnerabil (*Dacă tu pleci, Un fiord anonim*). Așteptarea celei dragi este febrilă și tensionată și ea-i prilejuiește confesiuni incandescente: „Fără de Tine: / așteptare până / sângele îmi fuge din vine, / și rămân: seacă fântână! / Poate totuși un fir de lumină / mi te-o aduce /cum mireasma-n trandafir / în amiaza dulce. / Poate-n carnea mea /vei semăna iarăși lumină, tu însăși rămânând grea, / cum de aromă mărunul din grădină. / Sau poate că nu vii, / și astfel în necruțătoare febre / sufletul meu va fi împodobit / cu jerbe - / nemiloase și clare / precum orele ce rup / din contururi solare / un trup” (*Așteptare*). Îndrăgostitul își caută aleasa „precum fântâna nouă: un izvor” (admirabil vers, cum doar lui Ion Dragomir i-ar mai fi țâșnit de sub condei) din poemul *În fiecare fibră*. Sunt însă și momente când poetul se lasă pradă

unor sentimente de zădărnicietate a tuturor eforturilor omenești (*O dulce liniște*). În această stare sufletească până și iubirea devine un leș, departe de a fi un prilej de alimentare și de propulsare a zborului liric spre nemurire (*Iar ai venit, Stare*) ori vindecătoare de solitudine și de spaime existențiale (*Si-aș fi vrut, Seară banală, Vid*). Evadarea din iluzie nu este deloc ușoară și ea ține nu de o izbândă ci de o recunoaștere a propriei înfrângerii: „Murdar e sufletul. / Acum / eu nu sunt flacăra / ci scrum. / Iubirea Ta -/ de stânjenei, / cu movul ei /lovește-n mine / și știe grabnic / să dezbine, / astfel despărțindu-ne / cum noaptea de zi, pe coline.” (*Stare*). Poetul găsește atunci forța să nu se mai mintă acceptând crudul adevăr că oamenii se nasc și, mai ales, mor singuri: „Înfricoșătoare / orele / când vor veni, / singur voi fi! / Înfricoșătoare / când palmele gerului / de frunte mi se vor lipi. / Chiar și amintirea ta, / din diagrama memoriei va pieri!” (*Când orele*).

Arthur Porumboiu rămâne un poet de substanță, poeziile sale constituind adevărate oaze de lirism neperversitate de modă, în majoritatea revistelor literare prestigioase din întreaga țară și impunând, ca și cărțile autorului, prin prospețime imagistică și prin fidelitate față de temele mari ale literaturii din totdeauna.

Zaiț Marga-Doina - Compoziție